

Nota voor Burgemeester en Wethouders

Team:

Onderwerp:

Beperken alcoholreclame

Notagegevens

Bestuursorgaan : B-en-W 26-03-2024
Notanummer : 2024-250
Datum : 26-03-2024
Programma : 05 - Ruimtelijke ontwikkeling
Portefeuillehouder : Wethouder Wijnhoud,

Bijlage(n) : voorstel weren alcoholreclame.docx

Parafering

19-03-2024: Programmamanager Ruimtelijke Ontwikkeling19-03-2024: Wethouder

Agendering

* 20-03-2024: Gemeentesecretaris/algemeen directeur
* 21-03-2024: Teammanager Concernstaf en Adjunct-secretaris

Definitieve akkoord

26-03-2024

B & W d.d.: 26-03-2024

Besluit

1. Het maken van reclame voor alcohol uit te sluiten bij aanbestedingen waarbij reclame-uitingen onderdeel zijn, zoals voor abri's en digitale billboards, om dergelijke reclame in de openbare ruimte zoveel mogelijk te beperken
2. De raadsmededeling vast te stellen en samen met de notitie Voorstel weren alcoholreclame aan te bieden aan de raad

De nota en het besluit openbaar te maken

Inleiding

Bij de bespreking van het preventie- en handavingsplan alcohol op 17 januari 2024, was er een inspreker die de raad opriep om de reclame voor alcohol te verminderen of te stoppen. Hieruit is de motie 'beperking alcoholreclames' voortgekomen. Deze motie is door de raad aangenomen op 24 januari 2024 samen met het preventie- en handavingsplan alcohol.

Op 22 februari is een raadsmededeling aan de orde geweest inzake aanbesteding reclameconcessies waarin werd aangegeven bij komende aanbestedingen voor abri's en digitale billboards een verbod op alcoholreclame op te nemen. In betreffende raadsmededeling werd de financiële impact van dit verbod ingeschat op 5-10 % minder opbrengst (zijnde 15.000 euro van deze specifieke concessie).

Als gemeente werken we aan het bevorderen van de gezondheid van alle Deventernaren en het verkleinen van gezondheidsachterstanden. De fysieke leefomgeving speelt hierbij een rol. Bij het faciliteren van een fysieke omgeving die gezond gedrag stimuleert, hoort ook het beperken van reclame-uitingen over alcohol.

In bijgevoegd voorstel geven we aan welke (juridische) mogelijkheden de gemeente heeft om beperkingen te stellen aan alcoholreclames, op welke manier we invulling kunnen geven aan de motie en wat de financiële gevolgen hiervan zijn.

Beoogd maatschappelijk resultaat

Minder tot geen reclame voor alcohol in de openbare ruimte draagt bij aan een fysieke leefomgeving die gezond gedrag stimuleert.

Kader

- * Preventie- en handhavingsplan alcohol
- * Wijkgericht werken aan gezondheid
- * APV
- * Omgevingswet
- * Privaatrechtelijke overeenkomsten

Betrokken partijen en participatie

Intern: collega's van gezondheid, economie, juridische zaken, ruimtelijke ontwikkeling.

Extern: concessiehouders

Toelichting op participatiebeleid

Argumenten voor en tegen

Voor:

- het beperken van alcoholreclame in de openbare ruimte draagt bij aan een leefomgeving die gezondheid gedrag stimuleert.

Tegen:

- het beperken van alcoholreclame in de openbare ruimte zorgt voor een lagere opbrengst uit de concessies.

Financiële consequenties en dekking

Op korte termijn (direct) wordt bij de aanbestedingen voor abri's en digitale billboards een verbod op alcoholreclame opgenomen. Hierdoor zullen er minder inkomsten worden afgedragen aan de algemene middelen dan begroot. De verwachting is dat dit gaat om ongeveer 5 - 10% wat neerkomt op ongeveer 10.000- 20.000 euro minder per jaar.

Openbaarmaking en communicatie

In de komende aanbestedingen voor abri's en digitale billboards wordt een verbod op alcoholreclame opgenomen. Daarmee hebben geïnteresseerden direct duidelijkheid.

Bij toekomstige aanbestedingen zal het verbod op alcoholreclame in de openbare ruimte ook worden opgenomen en daarmee direct worden gecommuniceerd met geïnteresseerden.

Aanpak en uitvoering

* Op korte termijn (direct) wordt bij de aanbestedingen voor abri's en digitale billboards een verbod op alcoholreclame in de openbare ruimte opgenomen. Hierdoor zullen er minder inkomsten worden afgedragen aan de algemene middelen dan begroot. De verwachting is dat dit gaat om ongeveer 5 - 10 %, zijnde ca. 10.000- 20.000 euro minder per jaar.

* Bij komende toekomstige aanbestedingen zal het verbod op alcoholreclame in de openbare ruimte meegenomen worden.

* Door meerdere gemeenten en de VNG is bij de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) aandacht gevraagd om in de wetgeving het weren van alcoholreclame in de openbare ruimte mogelijk te maken, zodat gemeenten dit publiekrechtelijk kunnen regelen.

* Bij een volgende herziening van het reclame- en uitstallingen beleid zullen we verder onderzoeken welke publiekrechtelijke mogelijkheden er zijn om alcoholreclame in de openbare ruimte te beperken.

* Naast het beperken van reclame-uitingen voor alcohol in de openbare ruimte zetten we een campagne op die gezond gedrag stimuleert. Vanuit deze 'omgekeerde marketing' streven we ernaar om inwoners meer bewust te maken van hun leefstijl en te verleiden tot het maken van een gezonde keuze. In het uitvoeringsplan preventie- en handhaving alcohol en het reclamebeleid wordt dit nader uitgewerkt.

VOORSTEL BEPERKEN ALCOHOLRECLAME

Aanleiding

Door het zien van alcoholreclame en alcohol in de media beginnen jongeren eerder met drinken en drinken ze meer. Daardoor staat het verminderen van blootstelling van jongeren aan alcoholreclame en alcohol in de media wereldwijd hoog op de politieke agenda. (Trimbos [Alcoholreclame en alcohol in de media - Expertisecentrum Alcohol \(trimbos.nl\)](https://www.trimbos.nl/nl/onderzoek/Alcoholreclame-en-alcohol-in-de-media-Expertisecentrum-Alcohol))

Eind januari 2024 werd een motie aangenomen met betrekking tot het zoveel mogelijk beperken van alcoholreclame in.

Motie:

De raad draagt het college op:

- Om reclame-uitingen over alcohol te beperken waar dat binnen de mogelijkheden van de gemeente ligt, en te onderzoeken op welke manier hier het beste invulling aan gegeven kan worden.
- Hiervoor eind Q1 met een voorstel bij de raad terug te komen
- De kosten hiervoor te dekken uit de programmabegroting.

Als gemeente streven we ernaar dat jongeren fysiek en mentaal gezond opgroeien. De fysieke omgeving speelt hierbij een rol. Bij het faciliteren van een fysieke omgeving die gezond gedrag stimuleert hoort ook het beperken van reclame-uitingen over alcohol.

In dit voorstel geven we aan welke (juridische) mogelijkheden de gemeente zijn om beperkingen te stellen aan alcoholreclames, op welke manier we invulling kunnen geven aan de motie en wat de financiële gevolgen hiervan zijn.

Mogelijkheden – Landelijk

In Nederland wordt de alcoholreclame grotendeels gereguleerd door de alcoholindustrie in de Reclamecode voor Alcoholhoudende Dranken. Daarnaast zijn er twee bepalingen opgenomen in de Mediawet en één bepaling in het Reclamebesluit in de Drank- en Horecawet.

In de Alcoholwet is in artikel 2 een bepaling opgenomen dat de **minister** van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) de bevoegdheid heeft om bij algemene maatregel van bestuur beperkingen te stellen aan alcoholreclame. Tot op heden is er nog geen gebruik gemaakt van deze bevoegdheid.

Mogelijkheden – Gemeente

Wat kunnen we als **gemeente** doen om alcoholreclame in de openbare ruimte zoveel mogelijk te weren? Juridisch is dat niet alleen complex, maar ook erg lastig. Hieronder wat publiekrechtelijk de mogelijkheden zijn en wat privaatrechtelijk de mogelijkheden zijn.

Publiekrechtelijk

Bouwwerken

Bij bouwwerken kun je denken aan bijvoorbeeld (vlaggen)masten, grote led-borden etc. Deze bouwwerken zijn **omgevingsvergunningplichtig**. Bij het al dan niet verlenen van de omgevingsvergunning wordt getoetst aan het omgevingsplan en aan het reclamebeleid. De vergunning bepaalt óf een bepaald bouwwerk er mag komen; niet de inhoud van de reclame. Middels deze vergunning kan dus niet gestuurd worden op het beperken van alcoholreclame.

Handelsreclame (niet zijnde bouwwerken)

Bij handelsreclame (niet zijnde bouwwerken) kun je denken aan borden op of aan gevels. Deze vorm van reclame is **vergunningplichtig op grond van de artikel 4:6 APV**. Dit is een omgevingsvergunning. Ook deze toetst uitsluitend op uiterlijke kenmerken (vorm, omvang, positie) en toetst niet de inhoud van de reclame. Middels deze vergunning kan dus niet gestuurd worden op het beperken van alcoholreclame.

INTERMEZZO - Weigeringsgronden uit artikel 4:6 APV (Zie:[Algemene plaatselijke verordening Deventer](#) | [Lokale wet- en regelgeving \(overheid.nl\)](#))

2. Het college kan de omgevingsvergunning weigeren:

- a. indien de reclame hetzij op zichzelf, hetzij in verband met de omgeving niet voldoet aan redelijke eisen van welstand voor zover mogelijk beoordeeld aan de hand van de criteria van de welstandsnota;
- b. in het belang van de verkeersveiligheid;
- c. in het belang van de voorkoming of beperking van overlast voor gebruikers van een in de nabijheid gelegen onroerende zaak;
- d. indien de reclame geen relatie heeft met de bestemming van de onroerende zaak, of met het gedeelte daarvan waarop de reclame is of wordt aangebracht, of met het feitelijke gebruik dat van de onroerende zaak of het gedeelte daarvan wordt gemaakt, tenzij het handelsreclame van tijdelijke aard betreft of indien het om een door het college aangewezen onroerende zaak gaat;
- e. de handelsreclame in strijd is met de openbare orde of de goede zeden;
- f. de constructieve veiligheid of brandveiligheid in gevaar wordt gebracht.

Reclamebeleid

Zowel bij reclame (bouwwerken) als handelsreclame is een welstandstoets nodig. Ons reclame- en uitstallingsbeleid (2016) maakt onderdeel uit van de welstandsnota. Alhoewel hier enige inhoudelijke gronden zijn (openbare orde, verkeersveiligheid, goede zeden) is ook hier geen inhoudelijke weigeringsgrond die kan helpen alcoholreclame te beperken.

INTERMEZZO – Algemene reclame-regels uit Reclame- en uitstallingsbeleid (Zie: <https://www.deventer.nl/ondernemen/beleid/reclame/reclame-en-uitstallingennota-2016>)

2.1 Algemene reclame-regels

Voor alle reclame-uitingen gelden de volgende algemene regels:

1. reclame wordt beoordeeld aan redelijke eisen van welstand aan de hand van de regels uit de welstandsnota;
2. reclame mag de verkeersveiligheid niet in gevaar brengen;
3. reclame mag de constructieve veiligheid of de brandveiligheid niet in gevaar brengen;
4. reclame heeft een relatie met de bestemming van de onroerende zaak of met het gedeelte daarvan waarop de reclame is of wordt aangebracht of met het feitelijke gebruik dat van de onroerende zaak of het gedeelte wordt gemaakt, tenzij het handelsreclame van tijdelijke aard betreft of indien het om een door het college aangewezen onroerende zaak gaat (zie hiervoor ook de APV);
5. reclame is niet in strijd met de openbare orde of de goede zeden;
6. reclame is een ondergeschikt element van of bij het gebouw;
7. reclame past qua plaatsing, vorm en grootte, kleur- en materiaalgebruik; en/of detaillering bij de architectuur en omvang van het hoofdgebouw;
8. geen bewegende lichtreclame, knipperende lichtreclame of reclame met mechanisch bewegende delen, behoudens onder voorwaarden bij tv-schermen en reclamemasten in een beperkt aantal daartoe aangewezen twee gebieden in de A1-zone, de bestaande gecontracteerde plekken in de gemeente en de aangewezen gebieden conform de nota Tv-schermen.
9. geen spandoeken*;
10. reclame verkeert in een redelijke staat van onderhoud;
11. reclame vormt geen aantasting van cultuurhistorische waarden.

Het weren van alcoholreclame via de publiekrechtelijke weg lijkt op dit moment niet mogelijk voor gemeenten¹. Navraag bij andere gemeente leert dat ook daar, in voorkomende gevallen, bepaalde reclames (bijvoorbeeld voor gokken, vlees, alcohol of fossiele brandstof) via de privaatrechtelijke weg gebeurt (aanbesteding, concessies). Ten aanzien van een verbod op inhoud via de publiekrechtelijke weg (verordening), zijn zij ook nog zoekende naar juridische mogelijkheden. Gemeenten kunnen in algemene zin reclame-uitingen weren (bijvoorbeeld een algemeen verbod op reclames) maar kunnen publiekrechtelijk geen eisen stellen aan de inhoud van reclames.

¹¹ Zie ook: [Vleesreclame weren? Gaat niet zomaar \(binnenlandsbestuur.nl\)](https://www.vleesreclame.nl/)

Privaatrechtelijk

Privaatrechtelijk kunnen reclames worden gereguleerd via exploitatieovereenkomsten. Je kunt als gemeente, mits je grondeigenaar bent, voorwaarden verbinden bij het aangaan van zo'n overeenkomst.

De gemeente Deventer heeft **zes exploitaties** voor reclame in de openbare ruimte. Deze concessies worden door middel van aanbestedingen uitgegeven. Binnenkort worden aanbestedingen voor 2 van deze concessies digitale billboards enabri's (bushokjes) gestart (een derde gaat hierin meelopen en komt daarmee te vervallen). In de komende aanbestedingen voorabri's en digitale billboards wordt een verbod op alcoholreclame opgenomen.

De verwachting was dat deze concessies minimaal € 160.000 per jaar (conservatieve inschatting) zouden opbrengen. Beperkingen in de reclamemogelijkheden hebben echter impact op de omzet van de concessiehouder en daarmee op de potentiële afdracht aan de gemeente. De impact van een verbod op alcoholreclame is niet helemaal goed in te schatten, maar de verwachting is dat dit ongeveer 5-10% minder opbrengst tot gevolg heeft. We schatten de minderopbrengsten in op een bedrag tussen de € 10.000 en € 20.000. De afdrachten voor reclameconcessies worden, na aftrek van kosten, toegevoegd aan de algemene middelen. Zie ook raadsmededeling Aanbesteden reclameconcessies [1 \(raadsinformatie.nl\)](#)

Naast bovenstaande concessies, lopen er ook concessies voor lichtmasten A0 borden (2032), lichtbakken (2027) en vrijstaande Stadsplattegronden (worden meegenomen in lopende billboard aanbesteding). Bij deze laatste drie is op dit moment niet of nauwelijks sprake van reclame voor alcoholhoudende dranken, maar zal het verbod in toekomstige aanbestedingen ook worden opgenomen.

In de overeenkomst voor beide reclamemasten aan de A1 is alcoholreclame reeds uitgesloten. De enige uitzondering hierop is de lokale bierbouwer DAVO. Omdat dit al van meet af aan is afgesproken levert dit geen minder-opbrengsten op voor de gemeente. De huurovereenkomst is afgesloten voor 30 jaar (vanaf moment van realisatie).

Concessie voor:	Situatie:
Digitale billboards	Wordt nu opnieuw aanbesteed
Abri's	Wordt nu opnieuw aanbesteed
Stadsplattegronden	Gaat meelopen in bovenstaande concessies (geen afzonderlijke concessie meer)
Lichtmasten A0 borden	Concessie loopt af 2032
Lichtbakken	Concessie loopt af 2027
Reclamemasten A1	Overeenkomst loopt voor 30 jaar vanaf moment realisatie masten. (ontwerp-vergunning voor bouw masten is voorzien in Q3 2024)

Conclusies

- Op korte termijn (direct) wordt bij de aanbestedingen voorabri's en digitale billboards een verbod op alcoholreclame opgenomen. Hierdoor zullen er minder inkomsten worden afgedragen aan de algemene middelen dan begroot. We schatten de minderopbrengsten in op een bedrag tussen de € 10.000 en € 20.000.
- Bij komende toekomstige aanbestedingen zal het verbod op alcohol meegenomen worden.

- Door meerdere gemeenten en de VNG is bij de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) aandacht gevraagd om in de wetgeving het weren van alcoholreclame mogelijk te maken, zodat gemeenten dit publiekrechtelijk kunnen regelen.
- Bij een volgende herziening van het reclame- en uitstallingen beleid kunnen we verder onderzoeken welke publiekrechtelijke mogelijkheden er zijn om alcoholreclame in de openbare ruimte te beperken. Voorbeelden van gemeenten Utrecht, Almere en Groningen kunnen nader onderzocht worden. Het herzien van ons reclame- en uitstallingenbeleid kunnen we op z'n vroegst in 2025 oppakken en zal extra middelen vragen. We zullen dit in de voorjaarsnota aanvragen.
- Naast het beperken van reclame-uitingen voor alcohol zetten we een campagne op die gezond gedrag stimuleert. Vanuit deze 'omgekeerde marketing' streven we ernaar om inwoners meer bewust te maken van hun leefstijl en te verleiden tot het maken van een gezonde keuze. In het uitvoeringsplan preventie- en handhaving alcohol en het reclamebeleid wordt dit nader uitgewerkt.

RAADSMEEDEDELING

Onderwerp	Beperken alcoholreclame		
Nummer	2024-250	Portefeuillehouder	Wethouder Wijnhoud,
Team	DEV-BLD-R	Datum	26-03-2024

Inleiding

Bij de bespreking van het preventie- en handavingsplan alcohol op 17 januari 2024, was er een inspreker die de raad opriep om de reclame voor alcohol te verminderen of te stoppen. Hieruit is de motie 'beperking alcoholreclames' voortgekomen. Deze motie is door de raad aangenomen op 24 januari 2024 samen met het preventie- en handavingsplan alcohol.

Op 22 februari is een raadsmededeling aan de orde geweest inzake aanbesteding reclameconcessies waarin werd aangegeven bij komende aanbestedingen voor abri's en digitale billboards een verbod op alcoholreclame op te nemen. In betreffende raadsmededeling werd de financiële impact van dit verbod ingeschat op 5-10 % minder opbrengst (zijnde 15.000 euro van deze specifieke concessie).

Als gemeente werken we aan het bevorderen van de gezondheid van alle Deventenaren en het verkleinen van gezondheidsachterstanden. De fysieke leefomgeving speelt hierbij een rol. Bij het faciliteren van een fysieke omgeving die gezond gedrag stimuleert, hoort ook het beperken van reclame-uitingen over alcohol.

In bijgevoegd voorstel geven we aan welke (juridische) mogelijkheden de gemeente heeft om beperkingen te stellen aan alcoholreclames, op welke manier we invulling kunnen geven aan de motie en wat de financiële gevolgen hiervan zijn.

Kader

- * Preventie- en handavingsplan alcohol
- * Wijkgericht werken aan gezondheid
- * APV
- * Omgevingswet
- * Privaatrechtelijke overeenkomsten

Kern van de boodschap

Alcoholreclame in de openbare ruimte zal zoveel mogelijk worden beperkt. De gemeente heeft hier alleen privaatrechtelijke mogelijkheden voor (via concessies, aanbestedingen). Naast het beperken van reclame-uitingen voor alcohol zetten we een campagne op die gezond gedrag stimuleert. Vanuit deze 'omgekeerde marketing' streven we ernaar om inwoners meer bewust te maken van hun leefstijl en te verleiden tot het maken van een gezonde keuze.

Nadere toelichting

- * Op korte termijn (direct) wordt bij de aanbestedingen voor abri's en digitale billboards een verbod op alcoholreclame opgenomen. Hierdoor zullen er minder inkomsten worden afgedragen aan de algemene middelen dan begroot. De verwachting is dat dit gaat om ongeveer 5-10 %, zijnde ca. 10.000- 20.000 euro minder per jaar.
- * Bij toekomstige aanbestedingen zal het verbod op alcoholreclame in de openbare ruimte meegenomen worden.
- * Door meerdere gemeenten en de VNG is landelijk aandacht gevraagd om dit in de

wetgeving mogelijk te maken, zodat gemeenten dit ook publiekrechtelijk kunnen regelen.

- * Bij een volgende herziening van het reclame- en uitstallingen beleid zullen we verder onderzoeken welke publiekrechtelijke mogelijkheden er zijn om alcoholreclame in de openbare ruimte te beperken.
- * Naast het beperken van reclame-uitingen voor alcohol in de openbare ruimte zetten we een campagne op die gezond gedrag stimuleert. Vanuit deze 'omgekeerde marketing' streven we ernaar om inwoners meer bewust te maken van hun leefstijl en te verleiden tot het maken van een gezonde keuze. In het uitvoeringsplan preventie- en handhaving alcohol en het reclamebeleid wordt dit nader uitgewerkt.